

Resim Atölye Derslerinde Öğrencilerin Eser Üretme Süreçlerine Yönelik Görüşleri

Students' Opinions on the Process of Creating Artworks in Painting Workshop Lessons

Mehmet Ali
BÜYÜKPARMAKSIZ

Kahramanmaraş Sütçü İmam
Üniversitesi, Güzel Sanatlar
Fakültesi, Resim Bölümü, Kahra-
manmaraş, Türkiye

ÖZ

Bu araştırma, Güzel Sanatlar Fakültesi Resim Bölümü 4. Sınıf Atölye (Resim) derslerinde, öğrencilerin eser üretme süreçlerine yönelik görüşlerini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Nitel araştırma yöntemi ile gerçekleştirilen bu çalışma, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Resim Bölümü 4. Sınıf Atölye (Resim) dersinde yürütülmüştür. Araştırma 2017-2018 Bahar dönemi (Resim) Atölye VI dersinde 14 haftalık sürede ortaya çıkan çalışmalar ile sınırlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 4. sınıf öğrencilerinden yirmi kişilik bir grup oluşturmuştur. Çalışma grubunun belirlenmesinde amaçlı örnekleme yöntemlerinden, "kolay ulaşılabilir durum örnekleme" kullanılmıştır. Araştırmanın verileri; öğrencilere uygulanan yarı yapılandırılmış görüşme soruları, gözlem ve dokümanlar (öğrencilerin sanatsal çalışmaları) yoluyla elde edilmiştir. Araştırma sonucunda elde edilen veriler içerik analizi yöntemi ile çözümlenmiştir. Uygulama süreci, öğrencilerin sanatsal ürün oluşturma aşamasından önceki düşünme süreçlerini; sanatsal ürünün oluşum süreci içinde öğrencilerin sanatsal tekniklerini ve algılarını geliştirmeye, dönük planlamalar yoluyla gerçekleştirilmiştir. Süreç sonunda ortaya çıkan sanatsal çalışmaların, öğrencilerin yeni kavramlar ile farklı fikirlerin üretilmesinde ve düşünce çeşitliliğini artırmada etkili olduğu görülmüştür. Atölye ders sürecinin her boyutunda yaratım sürecini destekleyecek aktif öğrenme yöntemleri ile araştırma inceleme yoluyla öğretim uygulamalarına başvurulması öğrencilerin sanatsal bakış açılarını geliştirmesi açısından etkili olmuştur.

Anahtar Kelimeler: Sanatsal yaratıcılık, güncel sanat, sanat eğitimi, estetik eğitimi

ABSTRACT

This research was carried out in order to determine the opinions of the students on the process of creating works in the 4th Grade Workshop (Painting) classes of the Faculty of Fine Arts. This study, which was carried out with the qualitative research method, was carried out in the 4th Grade Workshop (Painting) course of the Faculty of Fine Arts, Kahramanmaraş Sütçü İmam University. The research was limited to the studies that emerged in the 14-week period in the 2017-2018 Spring semester (Painting) Workshop VI course. The study group of the research consisted of twenty fourth grade students. One of the purposeful sampling methods, "easily accessible case sampling" was used to determine the study group. The data of the research; The semi-structured interview questions applied to the students were obtained through observation and documents (the students' artistic works). The data obtained as a result of the research were analyzed by content analysis method. The application process includes the thinking processes of the students before the artistic product creation stage; It was carried out through plans aimed at improving the artistic techniques and perceptions of the students during the formation process of the artistic product. It has been seen that the artistic works that emerged at the end of the process were effective in producing new concepts and different ideas and increasing the diversity of thoughts of the students. Active learning methods that will support the creation process in every aspect of the workshop course process and the application of teaching practices through research and examination have been effective in developing the artistic perspectives of the students.

Keywords: Artistic creativity, Contemporary art, art education, aesthetic education

Giriş

Geçmişten günümüze ülkemizde yükseköğretim kurumları bünyesinde sanat eğitimi veren farklı eğitim kurumları bulunmaktadır. Bu kurumların başında, Sanay-i Nefise geleneğini sürdüren ve onun akademik çizgisindeki müfredatı benimsemiş olan güzel sanatlar fakülteleri gelmektedir (Alakuş, 2015: 38). 21. yüzyıla geldiğimizde eski alışkanlıklarımızın değiştiği görülmekte ve farklı şartlara uyum sağlayabilen yaratıcı bireylere ihtiyaç artmaktadır. Artık, ülkelerin yaratıcı ve kültürel sermayesinin gelişmesi ve büyümesi yolunda sanat eğitimi politikalarına daha fazla önem verilmektedir (Ece & Akin, 2015: 6). Aile genlerin-

den transfer edilerek başlayan ve keşfedilmesiyle birlikte usta çırak ilişkisi ile devam eden beceri ve bilgi aktarımı, yeteneklerin geliştirilmesi ve yaratıcılıkların ortaya çıkarılması süreçleri görsel sanatlar eğitiminin ilk evrelerini oluşturmaktadır (Özsoy, 2015: 44-45).

Sanat eğitiminin temeli ve en önemli unsuru olan yaratıcılık, sanat eğitiminin özgür ve deneysel ortamlarında, öğrencilere araştırma yaparak üretim olanakları sunar. Sanatsal yaratıcılığın gelişebilmesi için planlı ve programlı şekilde disipline edilmiş bir sanat eğitimine ihtiyaç vardır (Baş, 2018: 30). San'a (2008: 17) göre, sanatla ilgili alanlardaki yaratıcılığa ilişkin özellikler; "1) Yaratıcı kişinin 'ki-

Bu makale, Anadolu Üniversitesi Engelliler Entegre yükseköğretimini düzenlemiş olduğu "6. Uluslararası Sanat Sempozyumu"nda sözlü bildiri olarak sunulmuş ancak tam metni yayımlanmayan "Güzel Sanatlar Fakültesi Öğrencilerin Eser Üretme Süreçlerine Yönelik Görüşleri" adlı bildirinin yeniden gözden geçirilmiş ve genişletilmiş şeklidir.

Geliş Tarihi/Received: 11.12.2021

Kabul Tarihi/Accepted: 21.01.2022

Sorumlu Yazar/Corresponding Author:
Mehmet Ali BÜYÜKPARMAKSIZ
E-posta: mehmetalibp@gmail.com

Cite this article: Büyükparksız, M. A. (2022). Students' opinions on the process of creating artworks in painting workshop lessons. *Art Vision*, 28(48), 51-61.

Copyright@Author(s) - Available online at finearts-ataunipress.org
Content of this journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

şilik özellikleri', 2) Yaratıcı sürece ilişkin özellikler, 3) Yaratıcı süreç sonunda ortaya çıkan 'ürünün' (sanat yapıtının) özellikleri" olmak üzere başlıca üç düzlemde bulunur. Sanatsal yaratımın gerçekleşmesi için gerekli koşullar, Etike (1995: 25) tarafından; "deneyimler, birikimler, donanımlı ve özgür ortam" şeklinde belirtilmektedir.

Yaratma eyleminin gerçekleşmesinde, yaşanmışlıklar önemli bir yer tutmaktadır. Kültür ve sanat konularında daha önce kazanılmış; bilişsel, duyuşsal ve devinişsel davranışlar yaratımın altyapısını oluştururlar. Bu alt yapı ne kadar zengin olursa yaratma o kadar güçlü olacaktır. Bu aşamada sanat eğitimcisinin alanında çok iyi yetişmiş olması başarıyı etkileyen en önemli öğeler arasındadır. Aynı zamanda, sanatsal yaratma etkinliklerinin başarılı bir biçimde gerçekleşmesi için binanın elverişliliğinden başlayarak araç, gereç, teknik ve teknolojik olanakların amaca uygun olarak düzenlenmesi gerekmektedir (Etike, 1995: 25). San'a (2008: 24) göre ise günümüzün gereği olarak geleceğin sorunları hakkında geleneksel olmayan kavramları hayal edebilecek öğrencilerin kazandırılması temel esas olmalıdır. Dilmaç ve Tülüçe'ye (2016: 977) göre geleneksel yöntemler ile öğrencilerin aktif olmadığı bir eğitim sisteminde sanat eğitimi nitelikli olarak gerçekleşmeyecektir. Nitelikli bir sanat eğitimi için yapılması gereken öğrencilerin becerilerini ve düşünebilme gelişimlerini sağlamaktır. Bu noktada sanat eğitiminde alternatif yöntem arayışları içinde olunması gerektiği bir zorunluluktur.

Sanat eğitiminde planlanan hedeflere ulaşılmasında, atölyelerde uygulanan yöntemler büyük ölçüde belirleyici olmaktadır. İyi bir alan bilgisi ve deneyime sahip olan öğretmenler, konuya ilişkin en uygun yöntemi seçmek için öğrencinin ihtiyaçlarını ön plana çıkaran farklı yöntemler kullanmalıdırlar. Ayrıca seçilen bu öğretim yöntemlerinin, öğrencileri başarıya götürmesi de hedeflenmelidir (Artut, 2010: 7). Sanatsal yaratım sürecinde; öğrencilerin yaratıcılıklarına ve yaratıcı düşünme güçlerine katkı sağlayıcı uygulamalara ihtiyaçları vardır. Eğitim planlamaları yapılırken, öğrencilerin; düşünme becerilerini ve yaratıcılıklarının geliştirici farklı tekniklerin kullanımı önemli görülmektedir (Ceran ve ark., 2015: 398). Sanatsal yaratıcı süreç, sanatçının zihninde; imgelerle düşünmeyi sağlar. İmgeler ise, dış dünyanın doğal bir şekilde insanlar tarafından algılanmasıyla oluşur (San, 2008: 26).

Yaratıcılığın gelişmesine katkı sağlayan öğretmenler; öğrencileri bir birey olarak kabul eder, eşit davranır, öğrenciyi özgür olmaya özendirir, öğrencilerine model olur, heyecanlıdır, ilgilidir, sürekli okur, kolay iletişim kurar, öğrencilerin başaramama durumlarında yeniden çalışma isteği kazandırır, yaratıcı düşünebilmeleri ve ortaya ürün koyabilmeleri için gerekli alt yapıyı hazırlar, öğrencilerinin çalışmalarını sergiler... Yaratıcılığı engelleyen öğretmenler ise; öğrencinin cesaretini kırar, aşırı eleştirir, davranışlarında bir uçtan diğerine gidip gelir, heyecanlı değildir, kuralcı ve katıdır, alanla ilişkisini sürdürmez, genelde yetersiz öğretmenler olarak tanımlanmaktadır (Sungur, 1992'den aktaran; Kösa Topcu, 2008: 29-30). Yaratıcı sanat çalışmalarının özgür bir ortamda gerçekleşmesi gerekir. Sanat yaratımı bir düzensizlik, karmaşa içinde gerçekleşmez, sanatların kendi iç disiplinleri, ilkeleri vardır. Ancak, bunların dışında her çeşit olasılığı araştırmaya olanak veren, her çeşit düşünme biçimine açık, özgür bir ortamda özgür yaratma gerçekleşebilir ve böylelikle özgünlük yakalanabilir. Baskıcı ortamlarda ve karmaşa ortamlarında sanat eğitiminden bahsetmek mümkün değildir (Etike, 1995: 26).

Karmaşık bir yapısı olan sanatsal yaratma sürecinde sanatçı, yeni bir bakış açısıyla hayalinde canlandırdığı imgeleri yaşamının bir parçası haline getirerek kişisel bir üslupla ortaya koyar (Kara, 2011:

4). Yolcu'ya(2010: 52) göre sanatsal yaratma sürecinde duygular yolu ile elde edilen imgelerin zihinsel süreçlerden geçirilerek yönlendirilmesi sonucunda sanat eseri ortaya çıkarılmış olur. Botella ve ark.'a (2018) göre yaratıcı süreç, mikro düzeyde veya makro düzeyde yaklaşımlar kullanılarak tanımlanabilir ve daha küresel olarak belirli bir sosyo-kültürel bağlamda gerçekleşir. Bu yaklaşımlar, yaratıcı sürecin gözlemleri sırasında doğrudan kullanılabilir ve süreçte yer alan bilişsel, duygusal ve çevresel faktörlerle ilişkilendirilebilir. Kırıçoğlu'na (2009: 104) göre sanatsal yaratma süreci, sanatsal sorun çözme süreci olarak adlandırılabilir. Öğrenciler sonuca ulaşmak için bu süreçte; bilişsel, duyuşsal ve devim-duyuşsal öğrenme davranışları sergiler. Baş'a (2018: 31) göre sanatsal yaratma süreci, tıpkı bilimsel yaratıcılıkta olduğu gibi sanatçı; araştırır, dener, yorumlar, eleştirir ve birtakım evreleri duygularla denetleyerek geçirir. Sanatsal yaratıcılık, görsel sanat eserini çözümlenmesi gereken bir problem olarak algılar; renk, çizgi, doku gibi sanat elemanlarını sanat ilkeleri doğrultusunda üst seviyede bir araya getirir. Böylelikle oluşturduğu yeni bütünlükle, problemi çözüme kavuşturur ve görsel açıdan yaratıcılığı gerçekleştirmiş olur. San'a (1979: 7) göre yaratıcılık, tek başına bir süreç değil, tüm zihinsel etkinliklerin içinde yer alan bir kavramdır. Bender'e (2006) göre sanatsal yaratma süreci, çok zorlu bir süreçtir. Kırıçoğlu'na (2009: 51) göre yaratıcı süreç duyudan kavrama, kavramdan yaratmaya doğru gerçekleşir. Estetik anlamda görme, algılama, düşünme, tasarlama ve uygulama aşamalarıyla eser üretim süreci gerçekleşmiş olur.

Günümüzde sanat eğitimi müfredat programlarının birçoğunda hiçbir teorik alt bilgi verilmeden uygulamaya yönelik yapıldığı söylenebilir (Aykaç, 2010: 93). Özellikle eser üretim sürecinin başında geniş çaplı bir düşünce üretmek için çok fazla araştırma yapılması gerekmektedir. Daha sonra ortaya çıkan düşüncelerin gözden geçirilerek ayrıştırılması ve seçim işlemleri gerçekleştirilir (Fürst ve ark., 2012). Bu bakımdan eğitim programları, öğrencilerin yaratıcı ve eleştirel araştırmalarını kolaylaştıracak şekilde hazırlanmalıdır (Freedman & Stuhr, 2004: 826). Lubart'a (2001) göre yaratıcı süreç, farklı yaratıcılık seviyeleri ve becerileri ile oluşmaktadır. Kalıcı bir yaratıcı süreç için bireysel ihtiyaçlara göre hem teorik hem de uygulamalı olarak planlanması gerekir. Coşkun'a (2016: 874) göre günümüzün değişen paradigmasında sanat eğitimi yaklaşımlarının esnek ve bireysel ihtiyaçlara cevap veren bir yapıda olması gerekmektedir.

Sanat eğitiminin verildiği kurumlarda kuramsal ve atölye derslerinde öğrencilere farklı eğitim yaklaşımları ile zihinlerinde keşfedilmemiş bölgelerde farklı şeyler tasarlayabilmeleri için imkân sağlayarak uygulamalı çalışmalar yapma fırsatları sunulmalıdır. Ancak bunun için, genel sanat eğitimi anlayışında ve ders içeriklerinde dokunulmazlık kazanmış içeriklerin, artık dokunulur ve tartışılır hale getirilmesi gerektiği söylenebilir. Dinamik bir eğitim sisteminin oluşmasında ise bu süreçte başarı ve başarısızlık durumlarının takip edilmesi, başarısızlıkların nedenlerinin araştırılması ve gerekli değişiklikler ile esnek bir eğitim sisteminin oluşturulması gerekmektedir (Aksel, 2002' den Aktaran; Coşkun, 2016: 875). Bu bağlamda sanat eğitiminin çok boyutlu bir şekilde verilmesi öğrencilerin nitelikli sanat eserleri üretmeleri noktasında etkili olacaktır.

Araştırmanın Amacı

Resim atölye derslerinde nasıl bir atölye eğitimi verilmesi gerektiği son yıllarda belirsiz bir hal almış ve müfredatlar günün gereklerini yerine getirmede kafa karışıklıklarını da beraberinde getirmiştir. Özellikle ülkemizde çeşitli bölgelerde yer alan güzel sanatlar fakül-

telerinde, hatta aynı bölümün iki farklı atölyesinde bile farklı anlayışların atölye eğitimi kapsamında kullanıldığı söylenebilir. Bu bakış açılarından hareketle araştırmamızın temel amacı, resim atölye derslerindeki öğrencilerin konu seçimine etki eden etmenleri belirleyerek sanatsal yaratım süreçlerini, 14 haftalık sürede aktif öğrenme yöntemleri ve araştırma inceleme yoluyla öğretim uygulamalarına dayalı verilen sanat eğitimi ile öğrenci görüşleri üzerinden sorgulamaktır. Bu çalışma verilen sanat eğitiminin etkilerini görmek açısından ve öğrencilere nasıl bir sanat eğitiminin verilmesi gerektiği, öğrenci görüşlerinin değerlendirilmesi ile ele alınmasının sanat eğitimi alanına kazandıracak faydalar bakımından önemli görülmektedir. Çalışmamızın amacı "Resim Atölye Derslerinde Öğrencilerin Eser Üretme Süreçlerine Yönelik Görüşlerini" ortaya çıkarmaktır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki alt amaçlara cevaplar aranmıştır;

1. Resim Atölye Dersinde eser üretme sürecinden önceki süreçlere yönelik öğrenci görüşleri nelerdir?
2. Resim Atölye Dersinde eser üretme sürecine yönelik verilen sanat eğitiminin sonucunda öğrenci görüşleri nelerdir?

Yöntem

Araştırma Modeli

Resim atölye derslerindeki sanatsal yaratım süreçlerini, öğrenci görüşleri doğrultusunda sorgulamayı amaçlayan bu araştırma betimsel tarama olarak desenlenen nitel bir çalışmadır. Yıldırım ve Şimşek'e (2005) göre nitel araştırma; nitel veri toplama yöntemlerinden gözlem, doküman analizi ve görüşmenin kullanılmasına dayanan algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasıdır. Araştırma problemi doğrultusunda ilk etapta sırasıyla; araştırma grubunun belirlenmesi, gerekli izinlerin alınması, veri toplama araçlarının geliştirilmesi, geçerlilik güvenilirlik çalışmalarının yapılması, ön araştırma ve veri toplama süreci, verilerin analizi ve yorumu işlemleri gerçekleştirilmiştir.

Çalışma Grubu

Bu çalışma, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Resim Bölümü 4. Sınıf (Resim) Atölye dersinde yürütülmüştür. Araştırma 2017-2018 Bahar dönemi (Resim) Atölye VI dersinde 14 haftalık süre ile sınırlandırılmıştır. Araştırmamızın çalışma grubunu 4. sınıf öğrencilerinden yirmi kişilik bir grup oluşturmuştur. Çalışma grubunun belirlenmesinde amaçlı örnekleme yöntemlerinden, "kolay ulaşılabilir durum örnekleme" kullanılmıştır. Merriam'a (2015: 76) göre "amaçlı örnekleme, araştırmacının keşfetmek, anlamak, iç görü kazanmak istediği ve çoğu şeyin öğrenilebileceği bir örnekleme seçiminin zorunlu olduğu varsayımına dayanır". Uygulama süreci, sanatsal ürünün oluşumundan önceki düşünme süreçlerini; sanatsal ürünün oluşum süreci içinde öğrencilerin sanatsal tekniklerini ve algılarını geliştirmeye, iyileştirmeye dönük planlamalar yoluyla gerçekleştirilmiştir.

Veri Toplama Süreci

Çalışmada Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Etik Kurulundan 28.08.2020 tarih ve 2020-24 karar sayılı belge ile etik uygunluk onayı alınmıştır. Araştırmamızın verileri; öğrencilerle yarı yapılandırılmış görüşme soruları, gözlem ve dokümanlar (öğrencilerin sanatsal çalışmaları) yoluyla elde edilmiştir. Katılımcıların gönüllülüğü esas alınarak hazırlanmış olan yarı yapılandırılmış görüşme soruları, öğrencilere yazılı olarak verilmiş ve ortalama 60 dakika sürmüştür.

Veri Analizi

Araştırmamızın verileri Betimsel ve İçerik analizi yöntemi kullanılarak çözümlenmiş, elde edilen bulgular araştırma soruları çerçevesinde yorumlanmıştır. Çalışma grubundaki öğrenciler, araştırma

etiğine uygun olarak "Ö.1, Ö.2, Ö.3..." şeklinde 1'den 20'ye kadar verilen kodlarla ifade edilmiştir. Ayrıca yarı yapılandırılmış görüşme formunda yer alan soruların yanıtlarından oluşturulan kategori ve temalar frekans ve yüzde olarak tablolarda verilmiştir.

Araştırmada yarı yapılandırılmış görüşmede sorulan sorular aşağıda verilmiştir:

1. Resim atölye dersi eser üretme sürecinde yaratıcılık kişinin öznel yaşantısı ile mi, kendiliğinden mi, yoksa bilinçli bir kurgulama ile ortaya çıkar?
2. Resim atölye dersinde yaratıcılığı geliştiren ve sanatsal bakış açısı sağlayan uygulamalar ve atölye ortamı sizce nasıl olmalıdır?
3. Atölye derslerinde eser üretme sürecinize katkı sağlayacak etkinlikler konusunda düşünceleriniz nelerdir?
4. Resim atölye dersinde öğretim elemanı hakkındaki görüşleriniz nelerdir?
5. Öğretim elemanının kullandığı yöntem ve tekniklerin eser üretme sürecinize bir etkisi oldu mu? Bunlar nelerdir?
6. Resim atölye dersinde aldığınız sanat eğitiminin olumlu ve olumsuz yönleri nelerdir? Açıklayınız.

Bulgular

Birinci Alt Amaca Yönelik Bulgular

Resim atölye dersinde eser üretme sürecinde yaratıcılığın ortaya çıkmasına yönelik yapılan analiz sonuçları Tablo 1'de yer almaktadır.

Tablo 1.
Resim Atölye Dersi Eser Üretme Sürecinde Yaratıcılığın Ortaya Çıkması

Temalar	Kodlar	Katılımcılar	f	%
Yaratıcılığın Ortaya Çıkması	Öznel Yaşantı	(Ö.2), (Ö.4), (Ö.5), (Ö.6), (Ö.13), (Ö.14), (Ö.16), (Ö.18), (Ö.20)	9	45
	Bilinçli Kurgulama	(Ö.10)	1	5
	Öznel Yaşantı ve Bilinçli Kurgulamanın Birlikte Kullanımı	(Ö.1), (Ö.3), (Ö.7), (Ö.8), (Ö.9), (Ö.11), (Ö.1), (Ö.15), (Ö.17), (Ö.19)	10	50

Öznel Yaşantı: Resim atölye dersi eser üretme sürecinde, yaratıcılığın kişinin öznel yaşantısı ile ortaya çıktığını belirten (Ö.13), düşüncesini "Eser üretme sürecinde kişi kendi öznel yaşantısından yola çıkarak çalışmalarının gidişatını belirler. Bilinçli bir kurgulama olması için de yine kendi öznel yaşantısından faydalanır." şeklinde belirtmiştir. (Ö.20) ise görüşünü "Atölye dersinde yaratıcılık kişinin iç dünyası ve yaşantısının bir nevi yansımasıdır. Herkesin kendine has kimsenin erişemeyeceği iç dünyasındaki sınırsız ve sonsuz hayal dünyasındaki bazı noktaları dışa vurmak yaratıcılığı meydana getirir." şeklinde ortaya koymuştur.

Bilinçli Kurgulama: Resim atölye dersi eser üretme sürecinde yaratıcılığın kişinin bilinçli bir kurgulama ile ortaya çıktığını belirten (Ö.10) görüşünü "Resim atölye dersi eser üretme sürecinde yaratıcılık, bilinçli bir kurgulama ile ortaya çıkar." şeklinde ifade etmiştir.

Öznel Yaşantı ve Bilinçli Kurgulamanın Birlikte Kullanımı: Resim atölye dersi eser üretme sürecinde yaratıcılığın kişinin öznel yaşantısı ve bilinçli kurgulama ile ortaya çıktığı şeklinde (Ö.9), düşüncesini şu şekilde açıklamıştır:

Aslında hepsinden biraz olmalı. Kişi yaşantısına veya yaşanmışlıklarına paralel eserler ortaya koymaya çalışır. Bu yaşantısındaki düşünceleri kendiliğindedir ve bunları bilinçli bir kurgulamayla bir araya getirerek yaratıcılığı yakalamaya çalışır. ...Yaratıcılık yoktan var etmek yerine bu yaşantısındaki

izleri kurgulayarak onları belirli bir kompozisyon temelinde oturtarak eserini oluşturur.

Eser üretme sürecine katkı sağlayan uygulamalara ait analiz sonuçları Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2.
Eser Üretme Sürecine Katkı Sağlayan Uygulamalar

Temalar	Kodlar	Katılımcılar	f	%
Eser Üretme Sürecine Katkı Sağlayan Faktörler	Ortam Yaratmak	(Ö.1), (Ö.3), (Ö.4), (Ö.7), (Ö.10), (Ö.13), (Ö.15), (Ö.16), (Ö.17), (Ö.19), (Ö.20)	11	55
	Eser Üretiminde Serbestlik	(Ö.1), (Ö.3), (Ö.5), (Ö.11), (Ö.15)	5	25
	Öğretim Elemanının Etkisi	(Ö.1), (Ö.2), (Ö.4), (Ö.13), (Ö.14), (Ö.17), (Ö.18)	7	35
	Beyin Fırtınası	(Ö.2), (Ö.4), (Ö.6), (Ö.10), (Ö.18), (Ö.19), (Ö.20)	7	35
	Güncellik	(Ö.6), (Ö.7), (Ö.8), (Ö.15)	4	20
	Atölyenin Teknolojik Olanakları	(Ö.3), (Ö.9)	2	10
	Sanatsal Okumalar	(Ö.2), (Ö.10), (Ö.12), (Ö.18)	4	20
	Araştırma Yapmak	(Ö.8), (Ö.11), (Ö.17), (Ö.18)	4	20
	Bireyselleştirilmiş Eğitim	(Ö.14)	1	5
	Sanatsal Aktivitelere Katılım	(Ö.5), (Ö.7), (Ö.8), (Ö.10), (Ö.11), (Ö.12), (Ö.14), (Ö.16), (Ö.19), (Ö.20)	10	50

Ortam Yaratmak: Atölye ortamına yönelik (Ö.1), görüşünü "...herkesin bir şeylerden faydalanmasını sağlayacak kapasitede bir ortam yaratmak gerekir." şeklinde ifade etmiştir. (Ö.3), not kaygısına değinerek görüşünü "Öğrencinin olumsuz bir sonuç aldığı anda not kaygısı duymayacağı bir ortam oluşturulmalı..." şeklinde belirtmiştir. Atölyede evdeki rahatlığı arayan (Ö.7) düşüncesini "Atölye ortamı rahat, temiz, huzurlu ve ilham verici olmalıdır. Evdeymiş gibi hissetmek önemli." şeklinde ortaya koymuştur. Atölye ortamında müziğin önemine değinen (Ö.10), görüşünü "...rahatlatıcı ve coşkunun müzikler eşliğinde çalışılmalıdır." şeklinde belirtmiştir.

Eser Üretiminde Serbestlik: Resim atölye dersinde yaratıcılığı geliştiren ve sanatsal bakış açısı sağlayan uygulamalara yönelik olarak (Ö.5), özgür bir ortamda kendi istedikleri tarz ve çalışmalarla eser üretmenin önemine değinerek diğer öğrencilerin bakış açılarını özetleyen görüşü şu şekildedir: "Atölye dersinde hoca yaratıcılık adına ve öğrencinin kendi sanatsal bakış açısına sahip olmasını istiyorsa öğrenciyi serbest bırakmalı, öğrenci hocanın gözetimi altında yani hocanın tavsiyeleri dahilinde kendini ifade edebilmeli." (Ö.11)'in konuyla ilgili bakış açısı şu şekildedir: "Atölye ortamında öğrenci üreteceği eserlerin teması konusunda özgür olmalıdır. Ancak bu şekilde yaratıcılığı gelişir ve özgün eserler ortaya koyabilir."

Öğretim Elemanının Etkisi: Atölye dersinde eser üretme sürecine katkı sağlayan, yaratıcılığı geliştiren ve sanatsal bakış açısı sağlayan uygulamalar konusunda öğretim elemanının etkili olduğunu yönelik (Ö.13), düşüncesini şu şekilde açıklamıştır: "Resim atölye dersinde yaratıcılığın ve sanatsal bakış açısının gelişmesine katkı sağlayan en büyük etken öğretim elemanının tutum ve davranışlarıdır. Öğretim elemanının atölye ortamında öğrencilere yaklaşımı, adaletli oluşu ve öğrenciler üzerinde ki etkisi büyüktür." (Ö.18), düşüncelerini "...fikirlerim ne olursa olsun rahat ifade etmem konusunda beni cesaretlendirmesi ve küçümsenmeyeceğime dair güven vermesi, sanatsal bakış açımızı geliştireceğimiz kitaplar ve filmler önermesi... Atölye grubundan yaptığı sanatsal paylaşımlar..." şeklinde ifade etmiştir. Bu sonuçlara göre, eser üretme sürecine katkı sağlayan faktörlerin en önemlisinin öğretim elemanı olduğu söylenebilir.

Beyin Fırtınası: Resim atölye dersinde yaratıcılığı geliştiren ve sanatsal bakış açısı sağlayan uygulamalara yönelik olarak (Ö.2), atölyede diğer arkadaşlarından etkilenerek yaratıcılığın geliştirilebileceğine yönelik düşüncesini "Atölye dersinde sanatsal bakış açımızda atölye içinde diğer arkadaşlarımızın da fikirlerinden, çalışmalarından ve yorumlarından etkilenerek yaratıcılığı daha hızlı geliştirebiliriz." şeklindeki yorumuyla aktarmıştır. Atölye eğitiminin organik bir yapı olması dolayısıyla sürekli etkileşim halinde olunması gerektiği söylenebilir. Bu duruma vurgu yapan ve karşılıklı etkileşimin önemini belirterek beyin fırtınası yapılmasının öğrenciler üzerinde etkili olacağına vurgulayan (Ö.18), düşüncelerini "Zaman zaman toplanıp bir arada sanatla ilgili konularda beyin fırtınası şeklinde düşünce paylaşımları yapılmalı. ...Böylelikle öğrencilerin zamanla fikir yürütme becerilerinin geliştiği ve kendilerini ifade etmeleri ve fikirlerine sahip çıkmaları bakımından gelişmelerini sağlar kanısındayım." şeklinde ifade etmiştir. Öğrenci görüşlerinden atölye ortamının karşılıklı etkileşim ile arkadaş fikirlerinden de etkilenildiği görülmektedir.

Güncellik: Sanat eğitiminin güncel olmasına yönelik (Ö.15), görüşünü "...güncel eserlerden haberdar olmalıyız ve biz daha iyisini nasıl yaparız diyerek yol gösterenlerimiz olmalı..." şeklinde belirtmiştir. Öğrencilerin aktif olmaları gerektiğini ve günümüz gelişmelerini takip eden bir yapıda olması gerektiğine yönelik (Ö.8), düşüncesini şu şekilde açıklamıştır:

Bence yaratıcılığın gelişmesi için öğrenciler yeni gelişmelerden haberdar, aktif öğrenen gelişen bireyler olmalıdır. ...Bunun dışında bize sanat eseri üretmenin sadece tablo yapmak olmadığını gösterdi. Video artlar, performans sanatı, enstalasyon çalışmaları da yaptık. Ve bunlar bizi bulduğumuz çağın sanat anlayışına daha çok yaklaştırdı.

(Ö.7) güncel sanat uygulamalarını öğrenmelerinin yaratıcılıkları üzerindeki etkisini "Üretme sürecinde farklı teknikler öğrenmek yaratıcılığı geliştirir" şeklinde ifade etmiştir.

Atölyenin Teknolojik Olanakları: Resim Atölye dersinde atölyenin teknolojik olanaklarının önemine değinerek donanımı üzerinde duran (Ö.9), düşüncesini "Bence atölye de yaratıcılığı geliştiren en büyük etken öğrencilerin bu ortamda çok fazla eser görmek ve bu eserleri yorumlamaya çalışarak, onları inceleyerek yeni şeyler ortaya koymalıdır. ...Atölye ortamında bu tür eserlere kaynaklık edecek donanımda olmalıdır." şeklinde paylaşmıştır.

Sanatsal Okumalar: Resim Atölye dersinde eser üretme sürecine katkı sağlayan, yaratıcılığı geliştiren ve sanatsal bakış açısı sağlayan uygulamalar konusunda (Ö.10), sanatsal okumalar üzerinde durmuştur. (Ö.10) düşüncesini "Sanatsal okumalar yapılmalıdır." şeklinde belirtmiştir. Bununla birlikte teorik ve uygulama boyutunun eşit derecede önem verilmesi gerektiğine yönelik görüşünü (Ö.12), şu şekilde ifade etmiştir: "İlk olarak ders alıp yetiştirildiğimiz ortamda sanatçı adayı gibi davranılıp sadece teorik ya da sadece resim olarak değil ikisinin de aynı derecede yaratıcılık tarafımızı ortaya çıkarılacak etkinlikler olmalıdır."

Araştırma Yapmak: Resim Atölye dersinde eser üretme sürecine katkı sağlayan uygulamalar konusunda teorik bilginin önemine ve araştırma yapmaya vurgu yapan (Ö.11), görüşünü "Yaratıcılığı geliştiren en önemli unsurlardan birisi kitap okumak ve araştırma yapmaktır." şeklinde açıklamıştır. Öğretim elemanının vermiş olduğu araştırma ödevlerine değinen (Ö.18), görüşünü şu şekilde belirtmiştir: "...dönem sonlarında ödev olarak hazırladığımız makaleler için birçok kaynak araştırmaları yapıyor olmamız gibi etkenleri

sıralayabilirim". Araştırma yapmanın önemine değinen (Ö.17), düşüncelerini "Sanatsal bakış açısına gelince; bir sanatçı aday başta beyninde bir sürü boş alanlar vardır. Bu boş alanları doldurmak ve bakış açını değiştirmek için araştırma yapmak lazım. Çok okumak, çok bakmak, çok incelemek ve bunları uygulayarak görmek lazım." şeklinde özetlemiştir.

Bireyselleştirilmiş Eğitim: Resim Atölye dersinde (Ö.14)'ün bireyselleştirilmiş bir eğitimi dile getirmiş olması önemli görülmüştür. Çünkü bireysel farklılıklara göre her öğrencinin yaratıcılığı ve sanatsal bakış açısında farklılıklar vardır. Bu anlamda (Ö.14), görüşünü "Bireysel olarak her öğrencinin kabiliyet ve sezgisel sürecini gözden geçirerek, onun kapasitesinin sınırlarını anlayıp ona göre değerlendirmeli, kişiye özel muamelede bulunulmalıdır." şeklinde ortaya koymuştur. Aytekin'e (2008) göre yeni eğitim sisteminde öğretmen ve öğrenci, öğrenme sürecinde karşılıklı aktif rol olarak birlikte yapacakları planlamaya göre deneysel yöntemlerle dersler yürütülmelidir.

Sanatsal Aktivitelere Katılım: Resim Atölye dersinde eser üretme sürecine katkı sağlayan, uygulamalar konusunda (Ö.16) düşüncesini "Atölye öğrencilerinin yaratıcılığının gelişmesi açısından sanatsal aktivitelere, bienallere, sergilere katılması fayda sağlar." şeklinde ifade etmiştir. (Ö.11) konuyla ilgili düşüncesini "...farklı çalışmalar ve farklı tarzları gözlemledikçe estetik algımız daha hızlı gelişeceğinden dolayı bu süreç bizim için daha verimli gerçekleşir." şeklinde açıklamıştır. Farklı sanatsal aktivitelere katılmanın eser üretme sürecine katkısı olduğuna inanan (Ö.8) düşüncesini "Farklı sanat eserlerinden ve sanatçılardan haberdar olduğum için kendi sanat üretimim hakkında arayışa girmeye başladım." şeklinde ortaya koymuştur.

İkinci Alt Amaca Yönelik Bulgular

Resim atölye dersinde öğretim elemanı hakkındaki görüşler ve öğretim elemanının kullandığı yöntem ve tekniklerin eser üretme sürecine etkisine yönelik yapılan analiz sonuçları Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3.
Resim Atölye Dersinde Öğretim Elemanı Hakkındaki Görüşler ve Öğretim Elemanının Kullandığı Yöntem ve Tekniklerin Eser Üretme Sürecine Etkisi

Temalar	Kodlar	Katılımcılar	f	%
Öğretim Elemanına Yönelik Nitelendirmeler	Tutum	(Ö.1), (Ö.2), (Ö.3), (Ö.4), (Ö.6), (Ö.8), (Ö.13), (Ö.20)	8	40
	Disiplin	(Ö.2), (Ö.8), (Ö.12)	3	15
	Not	(Ö.2)	1	5
	Güncel ve Donanımlı Olması	(Ö.3), (Ö.5), (Ö.9), (Ö.11), (Ö.16), (Ö.10), (Ö.12), (Ö.16), (Ö.18)	9	45
Öğretim Elemanının Kullandığı Yöntem ve Teknikler	Yönlendirici	(Ö.3), (Ö.4), (Ö.8), (Ö.9), (Ö.13), (Ö.15), (Ö.17), (Ö.20)	8	40
	Kullanılan Yöntem ve Tekniklerin Etkisi	(Ö.1), (Ö.4), (Ö.6), (Ö.9), (Ö.10), (Ö.11), (Ö.12), (Ö.13), (Ö.15), (Ö.16), (Ö.19)	11	55
	Motive Edici	(Ö.3), (Ö.7), (Ö.11), (Ö.18), (Ö.19)	5	25
	Sanatsal Bakış Açısı Sağlaması	(Ö.4), (Ö.9), (Ö.10), (Ö.14), (Ö.17), (Ö.19)	3	15
Öğretim Elemanının Kullandığı Yöntem ve Teknikler	Doku	(Ö.1), (Ö.4), (Ö.5), (Ö.7), (Ö.17), (Ö.19)	6	30
	Farklı Tekniklerin Denenmesi	(Ö.6), (Ö.9), (Ö.10), (Ö.16), (Ö.19), (Ö.20)	6	30

Öğretim Elemanına Yönelik Nitelendirmeler

Tutum: Resim atölye dersinde öğretim elemanının tutumu hakkında (Ö.2), düşüncesini "Hocamızın yöntem ve tekniklerinin içinden biride bize samimi ve içten bir şekilde davranması belki de bizim resmi sıkılmadan, bıkmadan yapmamızı sağladı." şeklinde

ifade etmiştir. (Ö.3) de (Ö.2)'nin düşüncesini desteklerken disiplinli yapısının baskı unsuru olmadan güzel bir üslupla dile getiriliyor oluşuna vurgu yaparak düşüncelerini şu şekilde ortaya koymuştur:

Hem kendi öğrencilerine baskın olup bazı şeylerden taviz vermiyorken bunalım ve baskıya sokmaması çok olumlu bir davranıştır ve bunun yanında gösterdiği manevi yakınlıkta çok huzur vericidir. Sunduğumuz basit fikirlerimizi veya eserlerimizi aşağılamadan sadece üsluplu bir dille bize aktarması özgüven kırılması yaşamamızı engelleyici olup bizi üst seviyeye ulaştırmada güzel bir yöntemdir.

Disiplin: Resim atölye dersinde öğretim elemanının disiplini üzerinde (Ö.8), öğrencilere karşı korkutucu bir disiplin sergilemediğini öğrencilerin bu disiplinden rahatsız olmadığını "Öğrencilerine karşı disiplinliydi fakat boğucu ya da korkutucu olmadı." şeklinde ifade etmiştir. (Ö.12) ise konu hakkındaki düşüncesini "Böylesine bir disiplin altına girmemiştim daha önce." şeklinde ortaya koymuştur. Bu bağlamda öğretim elemanının öğrenciler üzerinde baskı kurmadan onları korkutmadan disiplin altına alacak yöntemler üzerinde durmaları ortaya çıkan eserlerin niteliği üzerinde etkili olduğu ileri sürülebilir.

Not: Öğretim elemanının resim atölye dersinde not verme konusunda öğrencilerin kişiliklerine değil de eserlerine adil bir şekilde not verdiğine dikkat çeken (Ö.2), görüşünü "Not verme konusunda bazen haksızlık olduğunu düşünüyorum. Fakat bazen de bireyin ilerleme aşamasında not vermesi gayet adaletli bir yöntem. Hocamızın kişinin özel yaşantısına, kişiliğine bakarak değil de ortaya çıkardığı esere not vermesi, ortaya güzel işler çıkartarak atölye ortamı hiç bozulmadı" şeklinde ortaya koymuştur.

Güncel ve Donanımlı Olması: Resim atölye dersinde öğretim elemanının güncel ve donanımlı olduğuna yönelik (Ö.9), düşüncesini "Her alanda çok donanımlı olması bize sadece resim çizilmekten ziyade sanattan anlayan bir sanatçı olmamız yolunda bizi yetiştirmiştir." şeklinde açıklamıştır. (Ö.5) düşüncesini "Çağdaş sanatla ilgili çok şey öğrendim yani hocamızın güncel sanata yönelmesi bizi de yönlendirmesinin oldukça faydalı olduğunu düşünüyorum. Çünkü günceli takip edebilmeli içinde yaşadığımız toplumun sanata olan bakış açısını bilmemiz gerekir ki ona göre kendimize bir yol çizmeliyiz." şeklinde açıklamıştır.

Yönlendirici: Resim atölye dersinde öğretim elemanının yönlendirici olduğuna yönelik (Ö.8) düşüncesini "Sürekli, düzenlenen yarışmalardan bizi haberdar ederek, katılım sağlamamız için teşvik etti. Bu sayede sanat konusunda daha bilinçli ve aktif bireyler olduğumuzu gözlemledim" şeklinde ifade etmiştir. Öğretim elemanının kişilik özelliklerine vurgu yapan (Ö.4) görüşünü "Hocamız, gayet ılımlı, yardımsever, açık fikirli bir şekilde bir yıl boyunca bize yol gösterdi" şeklinde aktarmıştır. Öğretim elemanının bilgi birikimi ve tecrübesine dikkat çektiği düşüncesini (Ö.9) "Bilgi ve birikimine çok güvendiğimiz için bizim için iyi bir yol gösterici olmuştur" şeklinde belirtmiştir. (Ö.13) konuya yönelik düşüncesini "Kendimizi tanımamıza ve bu sayede neler yapabiliriz onu görmemiz için bize yeni kapılar açmıştır" şeklinde dile getirmiştir.

Eser üretme sürecinde öğretim elemanının tutumu önemli unsurlardan biridir. Bu bakımdan öğretim elemanının eser üretme sürecinde aşırı sınırlayıcı olması ya da aşırı özgür bırakması eser üretme sürecini olumsuz etkilemektedir.

Öğretim Elemanının Kullandığı Yöntem ve Tekniklerin Etkisi Kullanılan Yöntem ve Tekniklerin Etkisi: Öğretim elemanının kullandığı yöntem ve tekniklerin eser üretme sürecine bir etkisi olduğuna yönelik. (Ö.9), diğer arkadaşlarının da düşüncelerini özetleyerek şu şekilde ortaya koymuştur:

Bunlar özellikle hocamızın ilk derste bizden geniş bir biyografi istemesiyle oldu bu verdiğimiz biyografiler ışığında bize bu üretim aşamasında yardımcı olacak kompozisyonlar üretmede yardımcı oldu. Bu yöntem doğrultusunda ben ve arkadaşlarım kendi duygu ve düşüncelerimizi, kendi yaşanmışlığımızla harmanlama fırsatı vermiştir. Bize bunu çiz demek yerine neden bu? Sen bununla neler anlatmak istiyorsun? gibi soruları kendimize sormamıza neden oldu. Bu sorular eşliğinde bu eser üretme süreci hızlandı ve en önemlisi süreklilik kazandı.

Atölye ortamında öğretim elemanı, öğrencilere, alışılmadık dışında bir yöntem uygulamalı ve özgünlük noktasında onları özendirme-lidir.

Motive Edici: Eser üretme sürecinde öğretim elemanının kendilerini motive ettiğine yönelik (Ö.3), görüşünü "Öğretim üyesinin her konuda fikir ve bilgi paylaşımını heyecanlı ve istekli bir şekilde yapması bize de heyecan, öğrenme isteği ve merak katmıştır" şeklinde açıklamıştır. (Ö.11) görüşünü "Kullandığı yöntem ve teknikler motive edici aynı zamanda ufkumuzu açarak geliştirme yönündedir" şeklinde ifade etmiştir. (Ö.18), düşüncelerini "Hocamız ön yargısız yaklaşımlarıyla öğrenciye duyduğu inanç ve güveni, samimi bir şekilde yansıtmaları, motive etmesi dersi sevmemizi ve eser üretme sürecinin keyif alınarak ve heyecan duyularak yaşamamızı sağladı" şeklinde ortaya koymuştur. Öğrenciler, öğretim elemanının motive edici davranışlar sergileyerek eser üretme sürecinde etkili olduğunu dile getirmişlerdir.

Sanatsal Bakış Açısı Sağlaması: Öğretim elemanının öğrencilere verilen sanat eğitimi sonucunda sanatsal bakış açılarını genişlettiğine dair (Ö.9), görüşünü "Bize bu sene itibarıyla gerek sanat gerek sanattan anlama konusunda yeni vizyon kazandırmıştır" şeklinde belirtmiştir. Bakış açısının geliştiğini söyleyen (Ö.10), düşüncelerini "Resim atölye dersinde aldığım sanat eğitimi beni olumlu yönde etkiledi. Çünkü sanata, özellikle soyut sanata karşı bakış açım değişti ve gelişti" şeklinde ortaya koymuştur. Son sınıfta öğrencilerin bir tarz oluşturmaları ve bir seri şeklinde sanat eserlerini üretmeleri sağlanmaya çalışılmış olup konuyla ilgili düşüncesini (Ö.14), "Öğretim elemanının bir seri üretim süreci içerisindeki olumlu etkisi ve o bilinci aşılama desteği gözden kaçırılmaz" şeklinde açıklamıştır. Bu doğrultuda (Ö.17) görüşünü "Hem sanata bakış açısı hem eser üretmekte fazlasıyla bizi geliştirdi" şeklindeki bakış açısıyla öğretim elemanının bakış açısını geliştirdiğine dikkat çekmiştir.

Doku: Resimde görsel öğelerden biri olan doku üzerinde duran öğretim elemanına yönelik (Ö.1)'in diğer öğrencilerinde görüşünü özetler şekilde dile getirdiği düşünceleri şu şekildedir:

Bizler ilk olarak hocamızın bize göstermiş olduğu teknik ve yöntemleri kullandık kendi doku atma tarzını şeklini bizlere gösterdi ilk olarak ve daha sonra serbest bıraktı tuvale doku atma konusunda daha sonra zaten herkes kendi stilini geliştirdi ve o şekilde devam ettik biz ilk olarak doku atmayı hocamızdan öğrendik diyebiliriz. İlk öğrendiğimiz doku ile şimdiki yaptığımız doku arasında çok çok

fark var tabide ilk yaptığımız doku hocamızın doku-larını taklit ediyorduk daha sonra deneme yanılma yoluyla kendi tarzımızı kullandık ve o şekilde devam ettik.

Öğrenciler resim yaparken bozulacak endişesiyle korku içinde boya kullanmaktadır. Bu da yaratıcılıkları üzerinde olumsuz etkiler oluşturmaktadır. Özellikle (Ö.17)'nin ifade ettiği düşüncesi bu düşünceleri destekleyici ve dikkat çekici niteliktedir: "Biz daha boya atmaya korkarken hocamız boyaların içine çay dökerek bizim bir şeyleri yaparken korkmadan tuvale kıymadan yapmamızı sağladı".

Resim Atölye Derslerinde öncelikle resim sanatının temel kurallarını, biçimsel ve teknik unsurları öğrencilere tanıtmak ve çağdaş değerler içinde kavratarak resim yüzeyinde tasarım eleman ve ilkelerini kullanarak özgün bir ifade dili oluşturmak Lisans programlarının amaçlarından biridir (Aytekin, 2015). Bu bağlamda öğretim elemanı öğrencilere farklı teknikleri göstererek onların sanatsal gelişimleri için yol gösterici olmaya çalışmıştır.

Farklı Tekniklerin Denenmesi: Atölye dersinde eser üretme sürecinde (Ö.9), deneme-yanılmanın önemine vurgu yaparak görüşünü "Bu üretim sürecinde öncelikli olarak atölye hocalarımızın tavsiyesi ve çokça deneme yanılma yoluyla sağlam bir konu ve kompozisyonlar kurulabilir" şeklinde ifade etmiştir. Eser üretme sürecinde teknik arayışlar yapılması gerektiğini belirten (Ö.16), düşüncesini "Üretim sürecinde sürekli deneme yanılma yöntemiyle teknik arayışlarda bulunulmalıdır" şeklinde açıklamıştır. (Ö.19), daha önce bilmediği tekniklerin bu süreçte kullanıldığına dikkat çektiği görüşünü "Daha önce bilmediğim ve görmediğim teknik ve yöntemler kullanıldı. Her çalışmada uygulanması gereken yöntemler edindik" şeklinde ifade etmiştir. Özellikle (Ö.20)'nin üzerinde durduğu gösterilen tekniklerden yola çıkıp kendi tekniklerini oluşturduklarına yönelik düşüncelerini "Öğretim elemanının bize bazı teknikler gösterdi ve çoğumuz bu teknik üzerinden yola çıkarak üzerine farklı bir boyut getirerek daha özgün ve etkili bir teknik oluştu" şeklinde dile getirmiştir.

Resim atölye dersinde verilen sanat eğitiminin olumlu yönlerine yönelik analiz sonuçları Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4.
Resim Atölye Dersinde Verilen Sanat Eğitiminin Olumlu Yönleri

Temalar	Kodlar	Katılımcılar	f	%
Eser Üretme Sürecine Yönelik	Olumlu	(Ö.7), (Ö.8), (Ö.10), (Ö.11), (Ö.12), (Ö.17), (Ö.19), (Ö.20)	8	40
Verilen Sanat Eğitiminin Olumlu Etkileri	Öğrenmek	Ö.1), (Ö.2), (Ö.3), (Ö.4), (Ö.5), (Ö.8), (Ö.9), (Ö.10), (Ö.12), (Ö.17)	10	50
	Katkı Sağlamak	(Ö.2), (Ö.13), (Ö.14)	3	15
	Çaba Göstererek Çalışmak	(Ö.2), (Ö.5)	2	10
	Mesleki Gelişim	(Ö.1), (Ö.11), (Ö.16), (Ö.18)	4	20
	Kıyaslama	(Ö.1), (Ö.4)	2	10
	Farkına Varmak	(Ö.1), (Ö.5), (Ö.8), (Ö.9), (Ö.18), (Ö.19), (Ö.20)	7	35
	Etkileşim	(Ö.2), (Ö.6), (Ö.15)	3	15

Olumlu: Resim atölye dersinde verilen sanat eğitiminin olumlu yönlerine yönelik (Ö.8), "Pek çok olumlu yönleri var" şeklinde düşüncesini açıklarken (Ö.12) ise görüşlerini "Çok fazla iyi sonuçlar aldım. ...yapılan her bilginin bize faydası elbet oldu. Yeni teknikler kendimizi bulma çabamız olmaya başladı" şeklinde dile getirmiştir.

Öğrenmek: Aldıkları sanat eğitiminin öğretici olduğu yönünde (Ö.2), görüşünü "Atölye dersinde istemediğim kadar çok şey öğrendim" şeklinde belirtmiştir. (Ö.5), düşüncesini "İlk önce yağlı

boyayı nasıl kullanacağımı ve nasıl kaynaştıracağımı öğrendim." şeklinde belirtmiştir. (Ö.4), teknik açıdan geliştiğine vurgu yaparak birçok şey öğrendiklerine yönelik görüşünü "Çok eser ürettik, bununla birlikte çok şey öğrendik, teknik açıdan geliştik" şeklinde açıklamıştır. (Ö.10) da yeni teknikler öğrendiklerini ifade ettiği görüşünü "Yeni teknikler öğrendik, farklı malzemeleri kullanmayı öğrendik. Sanat alanında yeni bilgiler edindik" şeklinde ortaya koymuştur. (Ö.8), eser üretme sürecinde nelere dikkat etmesi gerektiği ve nasıl bir araştırma yapması gerektiğine yönelik görüşünü "Sanatın benim gözümde ki karşılığı değişmeye başladı. Bir eser üretirken nerelere bakmam gerektiğini, nasıl araştırma yapabileceğimi öğrendim ve nelerden kaçınmam gerektiğini de" şeklinde ifade etmiştir. Verilen sanat eğitimi sayesinde sanatçı olmayı öğrendiğini ifade eden (Ö.9) düşüncesini "Aldığımız sanat eğitimi de sanatçı olmayı öğretti bize" şeklinde belirtmiştir. (Ö.17) ise şimdiye kadar öğrenemediği bilgileri son sınıfta öğrendiğine yönelik düşüncesini "Öncelikle 4. Sınıf bir öğrenci olarak şimdiye kadar almadığım bir eğitimi bu dönemde aldım. Bu bir yıl boyunca sanatla ilgili birçok bilgi edindim" şeklinde dile getirerek üç yılda öğrenmedikleri kadar çok şey öğrendiklerine vurgu yapmıştır.

Katkı Sağlamak: Aldıkları sanat eğitiminin kendilerine katkı sağladığı yönelik (Ö.2), ürettiği eserlerin sonucunda güzel bir cv hazırlamasına vurgu yaparak düşüncesini şu şekilde belirtmiştir: "... Atölye dersinde aldığım sanat eğitimi benim güzel bir cv hazırlamama ve geleceğim için güzel adımlar atmama sebep oldu". (Ö.13), görüşünü "İstenilen çalışma sayısı ve konularının teknik açıdan gelişmemize ve farklı bakış açıları kazanmamıza katkı sağladığını düşünüyorum" şeklinde açıklamıştır.

Çaba Göstererek Çalışmak: Öğrencilerden (Ö.2) ve (Ö.5) aldıkları sanat eğitimiyle eserlerini yapmak için çaba göstererek çalıştıklarını belirtmişlerdir. (Ö.2) elinden geldiğince çalıştığını "Gecemi gündüzüme katarak elimden geldiğince çalıştım" şeklinde ifade etmiştir. Hırslı bir şekilde ve çaba göstererek çalışmaları bitirebildiğini (Ö.5) şu şekilde açıklamıştır: "...yapamaz, bitemez zannettiğimde o hırs ve çaba ile nasıl da bitirebildiğimi gördüm".

Mesleki Gelişim: Öğrencilerden (Ö.1), ileride kendi öğrencilerine öğretebileceği kazanımlara dikkat çektiği görüşünü "Mezun olmadan birçok şeyi öğrenmiş oldum ve ileride bende kendi öğrencilerime öğretebileceğim çok güzel şeyler kazanmış oldum" şeklinde açıklamıştır. Üretilen eserlerle özgün çalışmalar ortaya çıkardıklarını belirten (Ö.11) mesleki olarak geliştiklerini "...özgün olmamızı sağlayarak kendimizi bu alanda geliştirebilme fırsatı sunmuştur" şeklinde açıklamıştır. (Ö.16) düşüncesini "Olumlu olarak; mesleki yönden katkı sağlamanın yanı sıra aynı zamanda bir atölye ailesi gibiydi" şeklinde belirtmiştir. Öğrenciler, aldıkları sanat eğitimiyle edindikleri kazanımları ve öğrendikleri farklı teknikleri, mesleki yaşantılarında kullanabilme açısından önemli görmekteyler.

Kıyaslama: Öğrencilerden (Ö.1) ve (Ö.4) bu sene aldıkları sanat eğitimiyle daha önceki yıllardaki mezunların aldıkları sanat eğitimiyle kıyaslayarak düşüncelerini belirtmişlerdir. (Ö.4) daha önceki mezunlarla bir karşılaştırma yaptığı düşüncesini "...önceki mezunlara göre en donanımlı ve en çok iş çıkaran sınıf bizim olduğumuzu düşünüyorum, bu da fazla fazla çalışma yapmaktan kaynaklanıyor" şeklinde ifade etmiştir.

Farkına Varmak: Aldıkları sanat eğitimiyle birlikte birçok şeyin farkına vardıklarını belirten (Ö.1), makale yazmalarının bakış açılarını geliştirdiğine dikkat çekerek düşüncelerini şu şekilde açıklamıştır: "Bunun yanında sanatla ilgili zihnimizi çalıştırdık makaleler yazdık ve makaleleri yazarken bakış açımızın ne kadar geliştiğini

farkına vardık. Yine fark ettik ki önceden olsa bir tablomuz hakkında bir yorum bile yapmaya cesaret edemezken şimdilerde kendi kendimize yorumlar yapıp manifestolar yazıp kendimizi geliştirmiş olduk". (Ö.5) fazla resim yapmanın faydalarına vurgu yaptığı düşüncesini "Aslında bu öğrenmenin ne kadar fazla resim yapıldığında daha iyi kavranacağını farkına vardım" şeklinde açıklamıştır. Eksikliklerinin farkına vardığını belirten (Ö.8), görüşünü "Eksik ve geliştirmem gereken yönlerimin farkına vardım" şeklinde açıklamıştır. Verilen her bilginin faydalı olduğuna yönelik bakış açısını (Ö.19) "Verilen her bilginin bizim için çok fayda sağladığının kanısına vardım" şeklinde dile getirmiştir. Son sınıfa kadar kafasında oturmayan düşüncelerine cevaplar bulduğuna yönelik düşüncesini belirten (Ö.20), görüşünü "Olumlu yönler, sanat alanında bazı oturmayan düşüncelerim yerine oturdu. Kendimi sanat alanında daha bilgili ve daha rahat özgün çalışmalar ortaya koyduğumu fark ettim" şeklinde ortaya koymuştur.

Öğrenci görüşlerinden anlaşılacağı üzere öğrenciler, eksik ve fazla yönlerinin farkına vararak eser üretme sürecinde farkındalıklarının arttığını belirten görüşleri ortaya koymuşlardır. Aytekin'e (2008) göre öğrencinin nerelerde hata yaptığını fark etmesi eğitim sürecinin daha etkili olmasını sağlayacaktır.

Etkileşim: Aldıkları sanat eğitimiyle birlikte kendi aralarındaki etkileşime vurgu yapan (Ö.6), etkileşim sayesinde farklı fikirlerin de ortaya çıktığını belirttiği görüşünü "...öğrenciler birbiriyle etkileşim halinde olduğu sürece hep bir adım öndedir. Farklı fikir alışverişlerinin olması, farklı açılardan lambanın yanmasına sebep oluyor" şeklinde ifade etmiştir.

Resim atölye dersinde verilen sanat eğitiminin olumsuz yönlerine ait analiz sonuçları Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5.
Resim Atölye Dersinde Verilen Sanat Eğitiminin Olumsuz Yönleri

Temalar	Kodlar	Katılımcılar	f	%
Eser Üretme	Yoğun Bir Tempo	(Ö.1), (Ö.15)	2	10
Sürecine Yönelik Verilen Sanat Eğitiminin Olumsuz Etkileri ³	Yorgunluk	(Ö.2), (Ö.4), (Ö.17)	3	15
	Kaygı-Stres	(Ö.4), (Ö.8), (Ö.12)	3	15
	Çalışma Sayısının Fazlalığı	(Ö.2), (Ö.3), (Ö.5), (Ö.7), (Ö.8), (Ö.13), (Ö.17), (Ö.20)	8	40
	İsteksizlik	(Ö.14), (Ö.17)	2	10
	Zorlanmak	(Ö.1), (Ö.2), (Ö.7), (Ö.12)	4	20
	Yanş	(Ö.16)	1	5

Yoğun Bir Tempo: Resim atölye dersinde alınan sanat eğitiminin olumsuz yönlerine yönelik olarak (Ö.1), yoğunluktan şikâyetçi olduğunu ve düşüncesini "Her şey çok yoğun bir şekilde geçti bunun biraz olumsuz tarafı olduğunu düşünüyorum." şeklinde ifade etmiştir. Aynı bakış açısıyla düşünen (Ö.15) ise düşüncesini "Olumsuz yönü ise dördüncü sınıf olmamızdan dolayı zaman az geldi, bu tempoyu daha önce yakalamamız gerekiyordu" şeklinde ortaya koymuştur.

Yorgunluk: Bu sürecin kendini yordüğünü ifade eden (Ö.2), görüşünü "Çalışmaktan yıprandım, yoruldu fakat asla vazgeçmedim." şeklinde açıklarken (Ö.17) de "Ama vücut olarak o kadar çok yorulmuştuk ki bunu hocamıza hiçbir zaman anlatamadık" şeklindeki bakış açısıyla (Ö.2)'yi desteklemiştir.

Kaygı-Stres: Verilen sanat eğitiminin olumsuz yönü olarak bu süreçte kaygı ve stres üzerinde duran (Ö.4), düşüncesini "Aslında olumsuz yön olarak düşündüğüm hiçbir şey yok, sadece çalışmalarını yetiştirme kaygısı ve yorgunluk. Bu tempo bile güzeldi" şeklinde ifade ederek bu sürecin her şeye rağmen güzel olduğunu dile getirmiştir. Uykusuzluğun kendilerini kötü yönde etkilediği

üzerinde duran (Ö.12), görüşünü "Tek kötü yanı kısa sürede stres, uykusuzlukla arkadaş olmak." şeklinde açıklamıştır. İstenen çalışmalarını yetiştirme kaygısı yüzünden çalışmalardaki özensizlik üzerinde duran (Ö.8) düşüncelerini "...birçoğumuzun tabloları dönem sonuna yetiştirme kaygısıyla özensiz davrandığını gördüm. Daha hızlı çalışmayı öğrendiğimiz doğru..." şeklinde ifade etmiştir.

Çalışma Sayısının Fazlalığı: Resim atölye dersinde verilen sanat eğitiminin olumsuz yönü olarak çalışma sayısının fazlalığı konusunda (Ö.2), düşüncelerini "Bizim gelişmemiz ve ilerlememiz için çok çalışmalar verse de hiç pişman değilim. ...Bu kadar çalışmayı bir sene boyunca yapmamız gerçekten bizim için çok iyi oldu. Kendi kişisel sergimizi açacak kadar elimizde çalışmalarımız var." şeklinde ifade etmiştir. Buna karşın (Ö.3), fazla çalışma istenmesiyle özgüveninden kuşku duyduğunu dile getirmiş ve öneri niteliğindeki görüşlerini "Resim atölye dersinde bizden belli ve çok sayıda eser istenmesidir güzel yapma değil yetiştirme çabası içinde olmamız yaratıcılığımızı kullanmakta özgüvensiz ve kuşkulu davranmamıza neden oluyor kurallar şart fakat bu kuralların değişmesi gerektiğini düşünüyorum" şeklinde açıklamıştır. İstenen on adet çalışmanın artıları ve eksileri olduğunu ifade eden (Ö.5), düşüncelerini "Her dönem on tane çalışma yaptık. Bu bizim için hem artıları olan hem de eksileri olan bir sayıydı. Artısı çok çok resim yapıldığında yeni yeni boyama yöntemlerini keşfettim. ...sayı biraz az olsaydı belki resimlerime biraz daha özenbilirdim..." şeklinde ortaya koymuştur.

Öğrencilerin aktif öğrenme tekniklerine göre eser üretme süreçlerinin sorumluluklarını almaları için çalışma sayılarının belirli bir sayıda olması istenmiştir. Bu sayede her öğrenci bu süreçte deneme yanılmalarla kendi çalışmalarını bireysel farklılıklarına ve hızlarına göre yürütecekler hem de bu sayede diğer çalışmalarda hatalarının farkına varıp daha nitelikli çalışmaları üretecekleri düşünülmüştür.

İsteksizlik: Resim atölye dersinde verilen sanat eğitiminin olumsuz yönü olarak çalışmaları yapmada isteksiz oldukları konusunda (Ö.14) ve (Ö.17) görüşlerini belirtmişlerdir. (Ö.14) düşüncesini "Ancak psikolojik açıdan bireysel anlamda bu süreç içerisinde resimden bir nebze de olsa beni uzaklaştırmaya başladı. Sanayi mantığında eser üretimi ve üzerimde oluşan bu baskının olumsuz bir etkisi diyebilirim" şeklinde ifade etmiştir. Artık resim yapmaktan soğuduğunu belirten (Ö.17) düşüncelerini "Olumsuz yönleri ise çok fazla yorulduğumuz için artık bir şeyler yapmak istemiyoruz. ... Artık resim yapmak istemiyorum en azından uzun bir süre istemiyorum." şeklinde dile getirmiştir.

Zorlanmak: Verilen sanat eğitiminin olumsuz yönü olarak çalışmaları yaparken zorlandığını ifade eden (Ö.1), düşüncelerini "Haftalarca bir eser üretmek için beklediğimiz oldu ve hatta aylarca diyebiliriz. İlk başlarda sınıfça zorlandık baya diyebiliriz." şeklinde ortaya koymuştur. Eser üretme sürecinin başlangıcının zor olduğuna vurgu yapan (Ö.2) konuyla ilgili görüşünü "Eser üretmek görüldüğü kadar kolay olmayıp düşünmesi uzun bir süreç alıyor. Bu süreç zor geçse de aldığımız bilgiler, yorumlar ve destekler hiçbir zaman eksik olmuyor" şeklinde ifade etmiş ve her ne kadar bu süreç kendilerini zorlasa da buna değişimini ifade etmiştir. Konu seçimi sürecinde öğrenciler araştırma yaptıkları için ve nitelikli eskizler ortaya çıkmadığı için genel olarak zorlanmışlardır.

Yarış: Diğer taraftan bu sürecin öğrenciler arasında bir yarışa neden olduğunu belirten (Ö.16) görüşünü "Olumsuz olarak; keşke öğrenciler birbirleriyle değil de kendileriyle yarışa girseydi. Tek kayıp buydu" şeklinde ortaya koymuştur.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Sanatçı adaylarını yetiştiren güzel sanatlar fakültelerine, her yıl yüzlerce sanatçı adayı adını atmaktadır. Güzel sanatlar fakültesinden mezun olan, resim bölümü öğrencilerinden özgün sanat eserleri ortaya koyması beklenmektedir. Bu bağlamda çalışmada öğrencilerin, eser üretme sürecindeki görüşlerinin neler olduğunun ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda;

Birinci alt amaca ilişkin elde edilen sonuçlar, "yarı yapılandırılmış öğrenci görüşme formu"nda yer alan sorulara göre şöyledir:

Resim atölye dersi eser üretme sürecinde, yaratıcılığın; kişinin öznel yaşantısı ve bilinçli kurgulama ile ortaya çıktığı görülmüştür. Eser üretme sürecinde atölye ortamının önemli olduğu ve öğrencilerin çalışmalarında serbest bırakılmaları gerektiği, bireyselleştirilmiş bir eğitim ile öğretim elemanının her aşamada etkili olduğu söylenebilir. Dolayısıyla öğrencilerin sanatsal aktivitelere katılmalarının eser üretme sürecinde ve yaratıcılıkları üzerinde etkili olmuştur. Diğer yandan öğrencilerin araştırmalar yaparak sanatsal okumaların ön planda olduğu, öğretim elemanı ile karşılıklı etkileşimin kurulabildiği ortamların eser üretme süreçlerinde olumlu etkilerinin olduğunu söylemek mümkündür.

İkinci alt amaca ilişkin elde edilen sonuçlar, "yarı yapılandırılmış öğrenci görüşme formu"nda yer alan sorulara göre şöyledir:

Eser üretme süreci, öğrencilerin eksik ve fazla yönlerinin farkına vararak farkındalıklarını arttırmıştır. Öğrenciler üzerinde farklı öğretim teknikleri eser üretme süreçlerinde etkili olmuştur. Eser üretme sürecinin, tüm öğrencilerin birbirleriyle etkileşim halinde olduğu ve birbirlerinden de bir şeyler öğrenebilecekleri bir atölye ortamı yaratıldığında sonuçlarının olumlu olduğu görülmüştür. Eser üretme süreci, öğrenciler üzerinde tekniğin olanaklarını zorlayıcı tavırlar sergileyerek farklı teknik ve üslup arayışlarına yöneltmiş ve bu durum öğrencilerin üsluplarına olumlu yönde yansımıştır. Eser üretme sürecinin öğrencilerin bakış açılarını geliştirdiği, öğrenciler için öğretici olduğu ve kendilerine birçok katkı sağlayacak mesleki gelişimlerinde olumlu etkilerinin olduğu söylenebilir. Ayrıca resim atölye dersinin her aşamasında öğretimi elemanı, öğrencileri motive etmiş, onlara sanatsal bir bakış açısı kazandırarak sorumluluk alma bilincini geliştirmiş ve kendilerine olan güvenlerini arttırmıştır.

Diğer yandan eser üretme sürecine yönelik verilen sanat eğitimiyle; öğrencilerin yoğun bir tempoya girerek çalışmaları ve istenen çalışma sayısının fazla olması sebebiyle kaygı ve stres yaşadıkları, bunun sonucu olarak da birbirleriyle yarış içine girerek zorlandıkları, bu sebeplerle verilen sanat eğitiminin olumsuz etkilerinin de olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Çağlayan'a (2020: 437) göre güzel sanatlar fakültelerinde öğrenim gören öğrencilerin eser üretim süreçleri üzerinde bireysel, toplumsal ve sanatsal etmenler etkilidir. Bu noktada sanatsal üretim ve özgünlük gibi kavramlar araştırılması gereken unsurlar olarak söylenebilir. Mamur'a (2012: 2165) göre eser üretme sürecinde öğrencilerin yaratıcılıklarını bireysel ve toplumsal etmenlere göre sorgulayabilecekleri türeden yöntemler izlenmelidir. Gökay, (2004: 40) öğrencilerde eser üretme süreçlerinde istenilen estetik değer yargıları oluşturmanın onların geleceğinde önemli olduğunu belirtmektedir. Haykır, (2010: 113) sanat eğitimi alan öğrencilerin, nitelikli bir sanat eserini ortaya koyarken derin anlamları okuyabilen ve çözümlenerek eserlerinde yansıtılabilen sanatçı adaylarının önemine vurgu yapmaktadır. Tan, (2011: 53) çağın dinamiklerine ayak uydurabilecek yaratıcılıkları gelişmiş bi-

reylerin yetiştirilmesi üzerinde durmaktadır. Bilirdönmez ve Karabulut, (2016: 353) sanat eğitiminin yönetsel sorunlarına dikkat çekerek sanat eğitiminin tek boyutlu olarak değil eğitim, öğretim ve eser üretme süreçlerinin birlikte ele alınması gerektiğini ifade etmektedir. Ümer, (2009: 122) resim atölye derslerinde Rönesans resminin plastik anlayışı kullanılmakta ve eser üretme sürecinde kişisel yaratıcılığı geliştirici uygulamaların önemine değinmektedir. Baş ve Kaptan (2019: 188) eser üretim sürecine öğretim elemanının olumlu ve olumsuz etkilerinin olduğunu belirtmiştir. Tan'a (2011: 54) göre öğretim elemanı, biçimsellikten ziyade çok katmanlı yapıları çözümleyebilen ve algı sınırlarını zorlayan eserler üretilmesi için gerekli koşulları sağlayabilmelidir.

Yönsel'e (2019: 5049) göre birçok alanda sanatçıların yarattığı biçim dili kişiliklerinin dışavurumudur. Coşkun'a (2016) göre eser üretme süreci öğrencilerin kendi öznel yaşantılarını içermelidir. Aytekin'e (2008: 40) göre eser üretme süreci, estetik ve eleştirel düşünceyle bir kurmaca sonucunda oluşan yaratıcı bir süreçtir. Resim atölye dersi eser üretme sürecinde, yaratıcılığın; kişinin öznel yaşantısı, bilinçli kurgulama ve her ikisinin de bağlantısı ile ortaya çıktığını öğrenciler ifade etmişlerdir. Öğrenci görüşleri Baş ve Kaptan'ın (2019: 188) bulgularıyla benzerlik göstermektedir. Öğrencilerin eser üretme süreçlerinde; "mevcut becerileri, birikimi, ruh hali, duyguları, motivasyonu, yaratmaya yönelik isteği ve hırsı gibi durumlar" sanatsal yaratıma etki eden faktörler olarak söylenebilir. Tan'a (2011: 54-55) göre yaratıcı kişilik yapısı bünyesinde; entelektüel birikim ve bireysel özgürlüğün yanı sıra, güçlü sezgiler, algılama ve aktarma yetileri bulunur. Özgün yapıtların oluşabilmesi için, geçmişten gelen birikim, deneyim, kavram ve olayların yeniden sentezlenip, farklı ilişkilendirmelerde bulunulması gerekmektedir. Yaratıcılıkla; bilinen düşünce, fikir ve etkileşimler farklılaşarak, farklı anlatım şekillerine kavuşmuş olur. Aytekin'e (2008: 41) göre eser üretim süreci, birçok kombinasyon sonucunda yaratıcılığı ortaya çıkaracaktır. Çağlayan (2020: 437) ile Baş ve Kaptan'ın (2019: 188) araştırma sonuçlarında da öğretim elemanının önemi üzerinde durulmuştur. Tan'a (2011: 54) göre öğretim elemanı, "sadece estetik kaygılar taşıyan, görselliğe ve biçimselliğe öncelik tanıyan yapıtlar üretilmesinden ziyade, çok anlamlı okumaları gerektiren, algılama sınırlarını zorlayan yapıtlar ortaya koyulabilmesi için gerekli koşulları sağlayabilmelidir."

Çağlayan'ın (2020) çalışmasında ise öğrencilerin konu seçiminde arkadaş fikirlerinin etkili olmadığı anlaşılmaktadır. Edwards (2015) güncel sanatta öğrencilerin deneyim kazandıkça kendilerine güveneceklerini, eleştirel düşünceyle kendilerini ifade edebileceklerini ve bu sayede onları motive etmenin hedeflendiğini ifade etmektedir.

Bireyselleştirilmiş bir eğitim, "öğrencilerin kendi öğrenmelerinden sorumlu olmalarını, araştırma yapabilmelerini, sorgulama becerilerini geliştirmelerini, bilgiyi düzenleme ve yaşama geçirebilme alışkanlıklarını kazanabilmelerini sağlayan" bir yapıda düzenlenmelidir. Öğretim elemanları, öğrencilere bilgi aktaran değil bilgiyi yapılandıran ve onlara rehberlik eden bir yapıda olmalıdır (Aktaran; Coşkun, 2016: 874). Haykır'a (2010: 187-188) göre öğrencilerin tutumlarını olumlu yönde etkileme ve sanatsal yaratıcı süreçlerine katkı açısından, sanatsal aktivitelere katılmalarının teşvik edilmesi gerekmektedir.

Resim Atölye dersinde öğrencilerin dersin hocasından çekinmeden düşüncelerini dile getirebiliyor olmasının yaratıcılık açısından önemli olduğu söylenebilir. Öğrenci görüşlerine göre öğretim elemanının resim atölye dersinde öğrenciler üzerindeki tutumu önemlidir. Bilirdönmez ve Karabulut'a (2016) göre öğretim ele-

manları öğrencilerin bireysel özelliklerinin farkında olup sanatsal yönde geliştirerek eserlerini üretmelerini sağlamalıdır. Bulut'a (2014: 125) göre öğretim elemanı tarafından öğrencilerin eser üretme sürecine katkı sağlayabilmesi için öğretim elemanının gerekli donanıma sahip olması gerekir. Araştırma bulgularına göre öğrenciler, öğretim elemanının eser üretme sürecinde güncel bilgi, tecrübe ve gerekli donanıma sahip olduğunu belirtmişlerdir.

Araştırmamızın bulgularına göre öğrenciler, eser üretme sürecinde öğretim elemanının akademik yeterlilik ve bireysel danışmanlık gibi unsurları ön plana çıkarmışlardır. Bu anlamda Gözlükaya Işık'ın (2014) araştırma bulgularıyla araştırmamızın bulguları benzerlik göstermektedir. Buna karşın Dilmaç'ın (2009) araştırma sonuçlarının tersine araştırmamızın bulgularında öğretim elemanının demokratik bir tutum ile sanat eğitimi verdiği ve eser üretme sürecine katkılarının olduğu söylenebilir. Ayrıca öğretim elemanları, öğrencilerin esnek düşüncelerini sağlayacak araştırmalar üzerinde durmalıdır (Senemoğlu, 2011'den Aktaran; Gözlükaya Işık, 2014). Bu bağlamda öğrencilerin kendi yaşantılarından yola çıkarak konuyu daha çok benimseyecekleri araştırmalar yapmaları istenmiştir. Bu sayede öğrenciler, esnek düşünerek kendilerinin daha çok benimsedikleri konular üzerinden eser üretme süreçlerini yürütmüşlerdir. Yılmaz'a (2010: 195-199) göre eser üretme sürecinin en önemli kriteri, öğrencilerin hazırbulunmuşluklarının sağlanarak öğretim elemanlarının motive edici davranış sergilemeleridir.

Gözlükaya Işık'a (2014: 4-5) göre öğrenmenin merkezinde öğretim elemanı bulunmakta ve eser üretme sürecinde öğrencilerin yaratıcılıkları öğretim elemanının kullandığı yöntem ve tekniklere göre şekillenmektedir. Bu bağlamda öğrencilerin yaratıcılıkları ile öğretim elemanının tutumunun ilişkili olduğu söylenebilir. Öte yandan öğrenci görüşlerinden çıkan sonuç eser üretme sürecinde öğrenciler, farklı tekniklerin kullanımını önemsemektedirler. Öğrenciler, farklı tekniklerle çalışarak eserlerinde daha farklı sentezlere ulaştıklarını belirtmişlerdir.

Öğrencilerin tutumları, atölye ortamından doğrudan ve dolaylı olarak etkilenmektedir. Etkileşim sürecinde öğrenciler, çevrelerinden belirli uyaranları alarak değer yargıları oluşur ve bunları kendilerine göre eleyerek yeni sentezlere ulaşırlar (Haykır, 2010). Dolayısıyla öğrenciler, eser üretme sürecinde birbirleriyle etkileşime girerek yeni sentezlere ulaşırlar ve estetik tercihlerde bulunurlar. Genel olarak öğrencilerin Resim Atölye dersinde verilen sanat eğitimine karşı tutumlarının olumlu olduğu görülmektedir. Bu bulgular Haykır'ın (2010) araştırma sonuçlarıyla da benzerlik göstererek atölye dersine karşı öğrencilerin tutumlarının olumlu olduğu söylenebilir.

Araştırmacı, sanat atölye ders süreçlerini daha aktif kılacak ve öğrencilerin yaratıcılıklarını artıracak aktif öğrenme tekniklerini ders sürecinde uygulamaya çalışmıştır. Süreç sonunda ortaya çıkan sanatsal çalışmaların, öğrencilerin yeni kavramlar ile farklı fikirlerin üretilmesinde ve düşünce çeşitliliğini artırmada etkili olduğu görülmüştür. Atölye ders sürecinin her boyutunda yaratım sürecini destekleyecek aktif öğrenme yöntemleri ile öğrencilerin yaratıcılıklarını geliştirici uygulamalara başvurulması öğrencilerin sanatsal bakış açılarını geliştirmesi açısından etkili olmuştur. Özellikle öğretim elemanının demokratik bir tutum sergileyerek öğrencileri motive edici davranışları sanatsal yaratma sürecini olumlu etkilemiştir. Sonuç olarak resim atölye ders sürecinin her aşamasında eser üretim sürecine katkı sağlayacak farklı yöntem ve tekniklere başvurulması sanat eğitimi alan öğrencilerin yaratıcılıklarını geliştirme açısından etkili olmuştur.

Araştırma sonuçlarına dayanılarak geliştirilen önerileri şu şekilde sıralayabiliriz: Ana Sanat Atölye derslerinde öğrenci görüşleri dikkate alınmalıdır. Resim Atölye derslerinde araştırmaya yönelik uygulamalar üzerinde durulmalıdır. Atölye içinde aşırı disiplinli bir ortam yerine öğrencilerin kendi sorumluluklarını aldığı, demokratik bir ortam oluşturulmalıdır. Atölye derslerinde öğrencilerin kavramsal boyutta düşünmeleri sağlanarak kendi yaşantılarından yola çıkıp malzemelerin serbest bırakıldığı daha deneysel sistemler önerilebilir. Atölye dersleri sadece tekniklerin öğretildiği bir sistemden çıkartılarak hayatın kendisinin öğretildiği bir konuma yerleştirilebilmelidir. Resim Atölye derslerinde bireyselleştirilmiş bir eğitime ağırlık verilmesi önerilebilir. Resim Atölyelerinin donanımları ve fiziki yapıları, öğrencilerin her türlü çalışmayı yapabilecek şekilde düzenlenmesi önerilebilir. Öğrencilerin sanatsal aktivitelere yönlendirilerek farklı sanatsal ifade biçimleri ile tanışmaları sağlanmalıdır. Atölye içindeki öğretme-öğrenme sürecini daha etkili kılma çabası güdülmelidir. Resim atölye derslerinde öğrencilerin yaratıcılıklarını ortaya çıkarıcı farklı öğrenme tekniklerinin kullanımı sağlanabilir.

Uygulayıcılar için Öneriler; Resim Atölye derslerinde öğrencilerin yaratıcılıkları üzerine farklı çalışmalar planlanabilir. Atölye içindeki öğretme-öğrenme sürecine yönelik uygulamalı çalışmalar planlanabilir. Resim atölye derslerinde öğrencilerin yaratıcılıklarını ortaya çıkarıcı tekniklerin kullanımına yönelik araştırmalar yapılabilir.

Etik Komite Onayı: Bu araştırma, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Etik Kurulunun (Tarih: 28 Ağustos 2020, Karar no: 2020-24) izniyle yürütülmüştür.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Çıkar Çatışması: Yazar çıkar çatışması bildirmemiştir.

Finansal Destek: Yazar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Ethics Committee Approval: Ethics committee approval was received for this study from the ethics committee of Kahramanmaraş Sütçü İmam University (Date: August 28, 2020, Decision Number: 2020-24).

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Declaration of Interests: The author have no conflicts of interest to declare.

Funding: The author declared that this study has received no financial support.

Kaynaklar

- Alakuş, A. O. (2015). Türkiye'deki yükseköğretimde görsel sanatlar eğitiminin sorunları ve çözüm önerileri. *Sanat Eğitimi Yeniden, Sanat Dünyamız*, 147, 38-42.
- Artut, K. (2010). *Güzel sanatlar eğitiminde özel öğretim yöntemleri, sanat eğitiminde özel öğretim yöntemlerine giriş*. 1.Bölüm, (Editör: Kazım Artut). Anı Yayıncılık.
- Aykaç, V. (2010). *Güzel sanatlar eğitiminde özel öğretim yöntemleri, sanat eğitiminde aktif öğrenmeye dayalı proje destekli çoklu zekanın kullanılması*. 3. Bölüm, (Editör: Kazım Artut). Anı Yayıncılık.
- Aytekin, C. A. (2008). *Resim-is eğitimi anabilim dalı öğrencilerinin anasanaat atölye tercihleri ile temel tasarım dersine yönelik tutum, algı ve beklentileri arasındaki ilişki*. [Doktora]. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Aytekin, C. A. (2015). Proje merkezli program modeli uygulaması-"kültürel kod: paradoks" sanat projesi. *Journal of Educational Sciences*, 3(4), 64-78.

- Baş, Ş., & Kaptan, A. Y. (2019). Resim iş (görsel sanatlar) öğretmenliği öğrencilerinin sanatsal yaratım süreçleri. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(1), 177-194. [Crossref]
- Baş, Ş. (2018). *Sanatsal yaratım sürecinde scamper tekniğinin kullanılması*. [Doktora]. Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Bender, M. T. (2006). *Resim-iş eğitimi öğrencilerinde duygusal zekâ ve yaratıcılık*. [Doktora]. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Bilirdönmez, K., & Karabulut, N. (2016). Sanat eğitimi süreç ve kuramları. *Ekev Akademi Dergisi*, 20(65), 343-355. [Crossref]
- Botella, M., Zenasni, F., & Lubart, T. (2018). What are the stages of the creative process? What visual art students are saying. *Frontiers Psychology*, 21(9), 1-13. [Crossref]
- Bulut, İ. (2014). 21. Yüzyılda yeni teknolojilerin yarattığı sanat anlayışları ve görsel sanatlar öğretmeni yetiştiren kurumların eğitim programlarındaki yeri. *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 4(Özel Sayı 1), 117-132. [Crossref]
- Ceran, O., Karaca, C., Eren, S., & Karataş, S. (2015). SCAMPER tekniğinin öğrencilerin yaratıcı hikâye yazma becerilerine etkisi: bir hikâyeyi yeniden yazma örneği. *International Journal of Language Academy*, 3(4), 386-400. [Crossref]
- Coşkun, N. (2016). Postmodern sanat eğitimi anlayışına dayalı öznel tarih projesine ilişkin öğrenci görüşleri. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9(44), 873-895. [Crossref]
- Çağlayan, E. (2020). Resim atölye derslerinde üretilen özgün çalışmalarda konu seçimine etki eden etmenlerin öğrenci görüşleri bağlamında incelenmesi. *AJESI - Anadolu Journal of Educational Sciences International*, 2020; 10(1), 432-454. [Crossref]
- Dilmaç, O. (2009). Resim-iş eğitimi anabilim dalında ana sanat atölye derslerinin öğrenciler tarafından değerlendirilmesinin sınıf içi başarıya etkisi. *Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi*, (23), 39-53.
- Dilmaç, O., & Tülüce, E. A. (2016). *Görsel sanatlar öğretmeni yetiştirmede proje tabanlı öğrenmenin rolü. Eğitim Bilimlerinde Yenilik ve Nitelik Arayışları*, (Ed.: Serkan Dinçer, Özcan Demirel) Ankara: Pegem Yayınları, 970-992. [Crossref]
- Ece, Ö., & Akın, Z. F. (2015). Sanat eğitimini yeniden düşünürken. *Sanat Eğitimi Yeniden, Sanat Dünyamız* 147, 4-15.
- Edwards, D.C. (2015). *İçeride ya da dışarıda: yaratıcı pratikler ve sanat ortaklıkları üzerine*. Sanat eğitimi yeniden, (Çev: Müge Fazlıoğlu). Sanat Dünyamız 147, 54-63.
- Etike, S. (1995). *Sanat eğitimi yazıları*. 1. Baskı, İlke Kitabevi Yayınları.
- Freedman, K., & Stuhr, P. (2004). *Curriculum Change for the 21st Century: Visual Culture in Art Education*. Eliot W. Eisner, Michael D. Day (Ed.). Handbook of Research and Policy in Art Education. 815-828.
- Fürst, G., Ghisletta, P., & Lubart, T. (2012). The creative process in visual art: a longitudinal multivariate study. *Creativity Research Journal*, 24(4), 283-295. [Crossref]
- Gökay, M. (2004). Modanın görsel kültür ve sanat eğitimindeki yeri. *Education and Science*, 29(133), 39-46.
- Gözlükaya Işık, S. (2014). *Resim-iş öğretmenliği sanat atölye derslerinde aktif öğrenme tekniklerinin sanatsal öğrenmeye katkısı*. [Yüksek Lisans], Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Haykır, M. (2010). *Eğitim fakülteleri resim bölümü öğrencilerinin anasanaat atölye derslerine karşı tutumlarının, sanat etkinliklerini izleme edimleri ile beğeni düzeyleri arasındaki ilişkilerin incelenmesi*. [Doktora]. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Kara, D. (2011). Sanat yapıtının oluşum süreci. *Süleyman Demirel Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Hakemli Dergisi*, Art-E, 4(8), 1-5.
- Kırıçoğlu, O. T. (2009). *Sanat kültür yaratıcılık görsel sanatlar ve kültür eğitimi-öğretimi*. Pegem Akademi.
- Kösa Topcu, A. (2008). *Görsel sanatlar eğitiminde bir öğretim yöntemi olarak yaratıcı drama*. [Yüksek Lisans]. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Lubart, T. I. (2001). Models of the creative process: past, present and future. *Creativity Research Journal*, 13(3-4), 295-308. [Crossref]

- Mamur, N. (2012). Görsel sanatlar öğretmen adaylarının görsel kültür diyaloglarına yönelik algıları. *Educational Sciences: Theory & Practice*, 12(3), 2149-2174.
- Merriam, S. B. (2015). *Nitel Araştırma Desen ve Uygulama için Bir Rehber*. (Çev: Selahattin Turan), 3. Baskı, Nobel Yayın.
- Özsoy, V. (2015). Görsel sanatlar eğitiminin gerekliliği ve tarihçesi. *Sanat eğitimi yeniden, Sanat Dünyamız*, 147, 44-53.
- San, İ. (2008). *Sanat ve eğitim, yaratıcılık, temel sanat kuramları, sanat eleştirisi yaklaşımları*. 4. Baskı, Ütopya Yayınevi.
- San, İ. (1979). *Sanatsal yaratma ve çocukta yaratıcılık*. 2. Baskı, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Tan, E. (2011). *Günümüz yükseköğretim sanat eğitimi anlayışının görsel sanatlar öğretmen adaylarına yansımaları*. [Yüksek Lisans]. Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Ümer, E. (2009). *Rönesans resminin plastik anlayışının güzel sanatlar eğitimi bölümlerindeki resim atölye derslerine katkısı*. [Yüksek Lisans]. Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yılmaz, M. (2010). *Güzel sanatlar eğitiminde özel öğretim yöntemleri, sanat eğitimde motivasyon*. 5. Bölüm, (Editör: Kazım Artut). Anı Yayıncılık.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2005). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.
- Yolcu, E. (2010). *Güzel sanatlar eğitiminde özel öğretim yöntemleri, yaratıcılık ve sanat eğitimi*. 2.Bölüm, (Editör: Kazım Artut). Anı Yayıncılık.
- Yönel, M. (2019). Üslup oluşumunda sanatçı davranışlarını etkileyen durumlar. *International Social Sciences Studies Journal*, 5(44), 5048-5063. [\[Crossref\]](#)